

Studiehæfte

Det Kongelige Teater

Don Quixote

**8.-10. klasse,
Gymnasiet/HF**

Indhold

Hvem er Don Quixote	s. 3
Ballettens handling	s. 4
Cervantes' historie om Don Quixote	s. 6
Drømmen om en anden verden	s. 7
Spørgsmål til efterbehandling	s. 8

Skolebilletter

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spille-dage, der er markeret som skoleforestillinger.
Se www.kglteater.dk for datoer.

Der skal bestilles min. 10 billetter for at opnå skolerabat.

Skolebilletter kan bestilles via formularen på www.kglteater.dk eller på tlf. 3369 6969.

Skolerabatten omfatter: Børnehaver, fritidshjem, SFO'er, fritidsklubber, folkeskoler, ungdomsskoler, privat- og friskoler, gymnasier, HF-studier, handels-skoler og øvrige anerkendte ungdomsuddannelser.

U30

Ønsker I billetter til spiledage uden for de udvalgte skoleforestillinger, kan der bestilles U30-billetter.

U30-billetter giver 65% rabat i forhold til løssalgs-prisen.

U30-billetter kan bestilles af alle under 30 år.

For hver 10 bestilte U30-billetter kan der bestilles 1 lærerbillet.

U30-billetter kan bestilles via www.kglteater.dk, www.billetnet.dk eller tlf. 3369 6969, tlf. 7015 6565.

Introduktion

Don Quixote hører til blandt hovedværkerne indenfor ballethistorien. Fortællingen fra Cervantes' bog om den tapre ridder Don Quixote har flere gange skabt udgangspunkt for balletforestillinger, og blandt andre skabte koreografen Petipa i slutningen af 1800-tallet sin udgave af *Don Quixote*. Det er netop Petipas værk, som den cubanske balletlegende Alicia Alonso har taget under kærlig behandling i en forestilling, der som et overflødigshorn af imponerende, klassisk bravorballet gnistrer af ilter dans med spanske og cubanske noter.

Dette et fagsamarbejde mellem blandt andet dansk, musik, spansk og historie, og det kan indgå både som forberedelse til forestillingen og som efterbehandling heraf.

God fornøjelse med forestillingen – her i hæftet såvel som i teatret!

Hvem er *Don Quixote*?

Don Quixote er nok en af litteraturhistoriens mest elskede figurer. Så elsket er figuren, at navnet og begrebet har fået et liv helt uden for bogens sider. Måske vækker navnet et billede af en tynd mand i rustning siddende på et gammelt øg af en hest med sin lanse i hånden i hukommelsen. Måske forestiller man sig en vanvittig ridder i fuld fart imod en gruppe af møller på en mark et sted i Spanien. Navnet *Don Quixote* bliver også brugt i almindelig daglig tale som en beskrivelse af en drømmende og virkelighedsfjern person. Man kan sige: "Han er en rigtig *Don Quixote*."

Figuren *Don Quixote* stammer oprindeligt fra den spanske forfatter Miguel de Cervantes Saavedras roman *Den sindrige adelsmand don Quixote de la Mancha*, udgivet i 1605. Da Cervantes skrev om den verdensfjerne lavadelsmand *Don Quixote* og hans jordbundne, bondske væbner *Sancho Panza*, havde han

nok aldrig forestillet sig, hvilken udødelighed disse figurer ville opnå både i hans samtid og eftertid.

I romanen har den midaldrende *Don Quixote* investeret sin beskedne formue i datidens populære ridderromaner. Med hovedet begravet i de fantastiske, heroiske fortællinger har han efterhånden mistet forbindelsen med virkeligheden. Han slår sig selv til ridder og udpeger bondepigen *Aldoza*, som han omdøber til *Dulcinea*, til at være hans hjertes udkårne – hvilket hun faktisk aldrig får at vide. Samtidigt finder han den jordbundne bonde *Sancho Panza*, som indvilliger i at være hans væbner. Kontrasten mellem makkerparret er stor, både i deres fremtoning – den lange, magre *Don Quixote* og den lille, brede *Sancho Panza* – og i deres livsanskuelse. Og sidstnævnte kontrast afstedkommer mange samtaler mellem den drømmende *Don Quixote* og hans mere livsnære væbner.

På ryggen af sin hest *Rosinante* og bevæbnet med sin lanse tager den tapre ridder *Don Quixote* ud på eventyr med sin trofaste væbner. Hans hallucinationer får tit makkerparret i vanskeligheder, men mange gange bringer hans på en gang både ridderlige og verdensfjerne indgreb også en vis retfærdighed med sig. Han befrier en ung, fattig dreng, som er taget til fange, han hjælper de elskende til at få hinanden, og han befrier slaver. På trods af gerningerne i den virkelige verden forbliver *Don Quixote* i sin ridderlige fantasiverden. Den klassiske scene fra fortællingerne er da også, da *Don Quixote* i et anfald af vanvid angriber en gruppe af møller på en mark, idet han tager dem for at være truende giganter.

Ballettens handling

Indledning

På torvet i en lille spansk landsby samles landsbyboerne omkring to statuer af Don Quixote og Sancho Panza for at bede de to figurer om hjælp. Den tapre ridder Don Quixote er kendt for altid at forsvare kærlighed, frihed og retfærdighed. Landsbyboernes bøn høres, og statuerne af Don Quixote og Sancho Panza kommer til live.

1. akt

Det er morgen på landsbyens torv. Den unge, smukke Kitri flirter med den fattige barber Basil. Parret er forelsket og beder Kitris far om tilladelse til at gifte sig. Men faderen afviser det prompte, for Basil er fattig og falder slet ikke i faderens smag. Derimod siger Kitris far straks ja, da den rige Gamache beder om datterens hånd. Kitri bliver vred og nægter at gifte sig med Gamache af blot økonomiske årsager.

Forestillingen *Don Quixote*, som kan opleves på det Kongelige Teater i denne sæson, er koreograferet af den cubanske koreograf Alicia Alonso. Til balletten har hun taget udgangspunkt i to andre originale forestillinger med navnet *Don Quixote* skabt af henholdsvis Marius Petipa (urpremiere i 1869) og Alexander Gorsky (urpremiere i 1900).

Ballettens musik er skrevet af Ludwig Minckus, som oprindeligt komponerede denne musik til Petipas version af *Don Quixote*.

Ballettens handling er taget fra en enkelt episode, ofte omtalt som *Camachos bryllup*, i Cervantes' fortælling om Don Quixote de la Mancha og hans trofaste væbner Sancho Panza.

Nu ankommer først en gruppe af tyrefægttere til landsbyens torv og derefter Don Quixote og hans væbner Sancho Panza under stor jubel fra landsbyboerne. Don Quixote møder Kitri og tror i et drømmesyn, at hun er hans elskede Dulcinea, og han lover hende evig troskab. Og i ly af den fest, som er ved at udvikle sig på torvet, hjælper Don Quixote det unge par, Kitri og Basil, på flugt.

2. akt

Under flugten fra tvangsægteskabet mellem Kitri og Gamache støder Kitri og Basil på en gruppe sigøjnere. Sigøjnerne byder dem velkommen og danser for deres gæster. Pludselig ankommer Gamache og Kitris far til sigøjnerlejren. Da de opdager Kitris vifte, ved de, at det unge par stadig er i lejren, og hurtigt bliver Kitri og Basil taget til fange. Det lykkes dog Basil at flygte.

I frustration over den uretfærdighed, som han er vidne til, angriber Don Quixote i vildelse en af de omkringliggende møller. Han falder af hesten, og i en hallucination tror han endnu en gang, at Kitri er

hans elskede Dulcinea, som lover ham, at kærligheden i sidste ende vil sejre.

3. akt

Brylluppet mellem Kitri og Gamache skal stå samme eftermiddag, og gæsterne ankommer til festen. Blandt gæsterne er også en mystisk fremmed skjult under en mørk kappe. Den fremmede afbryder vielsen for derefter at afsløre, at han er ingen andre end Basil.

Basil hiver derefter en barberkniv frem og lader som om, at han, med et knust hjerte, tager sit eget liv. Og på hans fingerede dødsleje beder Kitri sin far om tilladelse til, som en sidste vilje før hendes elskedes død, at gifte sig med ham. Efter Don Quixotes stærke forsvar for de to elskende vier præsten Kitri og Basil. Umiddelbart efter afslører Basil sit bluff-nummer: Han er hverken såret eller døden nær. Gamache bliver bortvist fra festen, og det unge nygifte par fejres. Som afslutning byder den tapre ridder Don Quixote og hans væbner byen farvel og begiver sig ud på nye eventyr.

Cervantes' historie om Don Quixote

Cervantes' roman fra begyndelsen af 1600-tallet om Don Quixote har på mange måder fået en yderst central placering i litteraturhistorien. Den var banebrydende på mange måder, blandt andet i forhold til dens tilgang til individet og til en indirekte kritisk tilgang til samfundsordenen

Fortællingerne vandt straks en stor folkelig popularitet og måtte genoptrykkes flere gange umiddelbart efter udgivelsen. Så populære blev de, at op til flere piratkopier af bogen hurtigt kom i omløb. Efter Cervantes' første samling af fortællinger, som udkom i 1605, var bogen da også offer for yderligere misbrug. En falsk fortsættelse af bogen udkom i 1614. Om dette var udslagsgivende for, at Cervantes året efter, i 1615, skrev sin egen fortsættelse af historierne, vides ikke. Men han nåede dog på sin sædvanlige finurlige vis at få inddraget en kritisk henvisning til denne falske fortsættelse i sin egen fortsættelse af fortællingerne.

Bøgerne om Don Quixote vandt ikke umiddelbart anerkendelse i samtidens litterære kredse. Derimod fik bøgerne først og fremmest en stor udbredelse blandt den almindelige befolkning. Cervantes har selv kunnet opleve, hvordan de to figurer, den magre, lange Don Quixote og den lille, tykke Sancho Panza, vandrede ind i virkeligheden som yndede figurer ved byfester og optog. Dette kan man også se en henvisning til i ballettens indledning.

Figurerne indeholdt på en gang noget almenmenneskeligt og var samtidig banebrydende for datidens opfattelse af individ og samfundsorden. For nok virker figurerne med nutidens øjne en smule arketypiske. Men i datidens øjne var Cervantes' måde at beskrive individet på skelsættende. I fortællingerne om Don Quixote kommer læseren længere ind i personens indre. Gennem Don Quixotes galskab og kvaler får vi et psykologisk blik ind i mennesket, som var helt ukendt i datidens ridderromaner. At også bonden Sancho Panza kommer til orde, som

han gør, var endnu et brud med fortidens normer. Romanerne havde tidligere først og fremmest været et talerør forbeholdt adelens værdier og livsanskuelser.

Netop Don Quixotes galskab var på mange måder det perfekte skalkeskjul for Cervantes til at kritisere sin samtid. Gennem Don Quixote revser han blandt andet både fattigdommen blandt landbefolkningen og datidens soldaters ringe betaling. De samtidsproblematikker, der kommer frem igennem bøgerne, havde Cervantes da også følt på sin egen krop. Efter at have tjent som soldat i det sidste krigstog kom han som en anden krigsveteran tilbage til Spanien. Han havde store forventninger om, at hans indsats ville blive belønnet af den spanske konge med titel og landbesiddelser, men hans forventninger blev gjort voldsomt til skamme. Han fik et mindre engangsbeløb på 100 dukater, hvilket langt fra var nok til at leve af. Han måtte derfor blandt andet ernære sig som skatteopkræver blandt de fattige bønder i provinsen, hvilket gav ham omfattende indsigt i landbefolkningens livsvilkår. Cervantes tjente desværre heller ikke meget på bøgernes popularitet, da han solgte rettighederne til sine forlæggere for et ikke nævneværdigt beløb.

Disse brud med samtiden, som vi finder i Cervantes' bøger, kan ses som en direkte følge af, at den feudale samfundsorden på dette tidspunkt var ved at miste sit greb i Europa. Individet var ikke længere i så høj grad underlagt de samfundsbestemte klasser. At være adelig var ikke længere ensbetydende med at være velhavende, og arbejdsomme bønder havde en større mulighed for at samle sig værdier og ejendom. Og disse brud har også været med til at placere Cervantes' to bøger om Don Quixote blandt hovedværkerne i nutidens opfattelse af den europæiske litteraturhistorie.

Drømmen om en anden verden

Hvorfor fascinerer figuren Don Quixote os sådan? Hvad er det ved denne drømmende, hallucinerende person, som så mange gange har fascineret kunstnere, dansere, komponister og mange andre til at skabe nye værker over dette tema? Måske er der simpelthen bare noget magnetisk, tillokkende og berusende ved at få lov til at lukke sig ud af denne verden og ind i en helt anden, i et parallel-univers med sine egne regler og konventioner.

For Don Quixote giver ridderromanernes verden ham en mulighed for at forlade både hverdagens kedsommelighed og de store samfundsmæssige forandringer, som Spanien på dette tidspunkt befandt sig i. Fra en verden, der i højere og højere grad styres af pengebesiddelser og ejendomsret, drømmer han sig tilbage til en romantisk forestilling om fortiden. For Don Quixotes forestilling om riddertiden har samtidigt stærke uoverensstemmelser med den historiske virkelighed.

Men kendetegnende ved fantasiforestillinger og utopier er jo netop, at de ikke er virkelighed, men drømmeverdener. Det er visioner om en bedre verden, og måske kan de blive inspirationskilder, som kan smitte af på virkeligheden.

I balletten bliver Don Quixote en slags skytshelgen for kærlighed, frihed og retfærdighed. Hans værdier virker dragende på landsbyboerne. Ved brylluppet lader de sig overtale af Don Quixotes forsvarstale for det unge par, Kitri og Basil, og for en kort stund overføres Don Quixotes ridderlige regler for kærlighed og retfærdighed til virkeligheden. Don Quixotes fantasiverden smitter altså af på den virkelige verdens regler og medfører, at det unge par kan forenes.

For os moderne mennesker har drømme og fantasier en meget central plads i hverdagen. Ikke mindst IT-mediet har skabt muligheder herfor. Her kan vores dagdrømme og fantasier bryde frem i det digitale univers. Steder som *Sims*, *Second Life* og *World of*

Warcraft får dagdrømme en helt konkret form. De digitale medier har skabt en drømmefabrik, hvor vi kan spille, lege, chatte os ind i helt fremmede universer. Måske kunne den moderne udgave af en Don Quixote være en teenager, som har mistet fornemmelsen for den virkelige verden efter at have begravet sit hoved i *World of Warcraft* i alt for mange dage og nætter.

Til sidst ender vi da også i de samme kvaler som Don Quixote. For det er ikke nødvendigvis lutter lykke fuldstændigt at vinke farvel til jordforbindelsen. For nok har ridderfantasierne bragt Don Quixote langt omkring og åbnet døren til mange eventyr, men ved afslutningen af fortællingerne indhenter realiteterne ham, og han dør alene, fattig og ulykkelig. Da Don Quixote på sit dødsleje testamenterer sine sidste ejendele til sin niece, har han da også kun ét krav til hende: Hvis hun gifter sig, skal hendes ægtemand intet vide om ridderromaner. Og hvis det alligevel viser sig, at han kender til disse, skal al arv øjeblikkeligt tages fra dem. Den morale er vist ikke til at tage fejl af!

Spørgsmål til efterbehandling

Efter at have set balletten *Don Quixote* skal du nu læse det lille udsnit af bogen, hvor handlingen er hentet fra. Historien, som balletten har som sit omdrejningspunkt, er hentet fra Cervantes' anden bog om Don Quixote fra 1615 med navnet *Den sindrige ridder don Quixote de la Mancha* i kapitel 19 til og med kapitel 21. Læs de omtalte kapitler i bogen, før I samlet i klassen diskuterer nedenstående spørgsmål.

- Er oplevelsen af historien om Don Quixote som ballet og oplevelsen ved at læse historien i Cervantes' bog forskellige? Hvordan? Er der nogle personer eller aspekter af historien, som kommer tydeligere frem enten i balletten eller i bogen?
- Hvilke forskelle er der i selve handlingen fra romanen og til Alonsos ballet?
- Hvad gør disse forskelle ved fortællingen?
- Er der forskel på, hvordan figuren Don Quixote fremstilles i henholdsvis romanen og balletten?

Det Kongelige Teater

Koreografi: Alicia Alonso efter Marius Petipa
Musik: Ludwig Minkus
Scenografi: Jens-Jacob Worsaae
Dirigent: Pavel Sorokin
Tekst: Ulla Hahn Ranmar/
Skoletjenesten/Musikken i Skoletjenesten
Foto: Henrik Stenberg, Mydtskov, Martin Mydtskov Rønne
Layout: Kristin Wiborg/
Skoletjenesten

